

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

РИТОРИКА

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для студентів
спеціальностей «Право» та «Політологія»

Київ 2020

УДК 808.5

М 42

Укладач: Л.Є. Медведська, канд. істор. наук
В.В. Єгоров, канд. істор. наук, доц.

Рецензент: Похиленко І.С., канд. юрид. наук, доцент

Відповідальний за випуск Є.В. Перегуда, докт. політ. наук,
професор, завідувач кафедри політичних наук і права

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права,
протокол №12 від 17 червня 2020 р.

Риторика: Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для
студентів спеціальностей «Право» та «Політологія». Уклад. Л.Є.
Медведська, В.В. Єгоров. Київ–Тернопіль: КНУБА, ФО-П Шпак В.Б.,
2020. 36 с.

Подано тематику практичних занять, літературу з підготовки до
них, тематику індивідуальних завдань та рекомендації з їх
підготовки, питання підсумкового контролю, список рекомендованої
літератури.

Призначено для студентів спеціальності «Право».

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
Методи навчання	7
Плани практичних занять та література до них.....	9
Індивідуальні завдання	21
Модульно-рейтингова система оцінювання знань	24
Питання підсумкового контролю	26
Політика щодо академічної доброчесності	27
Політика щодо відвідування	27
Методичне забезпечення	28
Інтернет-ресурси.....	34
Зразок оформлення титульного аркуша індивідуальної контрольної роботи	35

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Одними з ключових компетентностей фахівця з права є не лише вміння формувати правову позицію та докази на її користь, а й захищати цю позицію, переконувати інших учасників правових процесів та інших громадян у правильності цієї позиції. Тому стати фахівцем-правознавцем неможливо без оволодіння дисципліною «Риторика» неможливо. Так само без її оволодіння неможливо стати й фахівцем з політичних наук, адже політика – сфера діяльності, що ґрунтується на комунікації між індивідами та соціальними групами. Вивчення цієї дисципліни передбачене навчальними планами підготовки бакалаврів з права та політології у КНУБА.

У цьому виданні аналізуються компетентності, на опанування яких спрямоване вивчення дисципліни. Ці компетентності узгоджуються зі стандартами освіти за спеціальностями 081 «Право» та 052 «Політологія» на рівні бакалавра. Також міститься аналіз відповідних результатів навчання, передбачених ОПП «Будівельне та містобудівне право» та ОПП «Політичний менеджмент».

З методичних рекомендацій студенти дізнаються про плани практичних занять, перелік літератури для підготовки до них. Вивчення дисципліни передбачає три змістових модуля, присвячених історії риторики, теоретичним засадам та практичному застосуванню набутих знань відповідно. Під час лекційних занять розглядаються основоположні питання змістових модулів, а також даються настанови та рекомендації стосовно підготовки до практичних занять. Самостійна робота студента передбачає опрацювання рекомендованої літератури та джерел, підготовку до практичних занять та роботу над індивідуальними завданнями.

Оскільки навчальний план передбачає виконання індивідуального завдання студентами, у виданні подано тематику індивідуальних завдань (контрольних робіт) та рекомендації з їх підготовки та захисту. Наведений перелік тем має орієнтовний характер та не є вичерпним. Студенти можуть запропонувати власні теми, виходячи з інтересів своєї наукової роботи. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, студенти можуть це зробити у вигляді реферату або в інших формах, наприклад, презентації. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Крім того, у виданні вміщено опис механізмів контролю за результатами навчального процесу, зокрема питання підсумкового контролю, опис політики академічної доброчесності та відвідування.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є вивчення історії виникнення, еволюції та розвитку риторики, окреслення основних галузей її прикладного значення та засвоєння студентами умінь використовувати знання з риторики у соціальному житті.

Компетентності здобувачів освіти за спеціальністю 081 «Право», що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми. ПРН11. Володіти базовими навичками риторики.
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту
ЗК4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	

Компетенції здобувачів освіти за спеціальністю 052 «Політологія», що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
-----	-------	---------------------

ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.	ПРН02. Вільно спілкуватися державною та однією з іноземних мов усно і письмово у професійній діяльності. ПРН04. Мати навички професійної комунікації. ПРН05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.
ЗК04	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).	ПРН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.
ЗК05	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	
СК09	Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.	

Після завершення курсу студент повинен знати:

- основні поняття і терміни риторики
- історію виникнення та розвитку риторики
- найвидатніших ораторів в історії
- технологію взаємодії оратора з аудиторією
- етапи підготовки промови
- особливості ефективного виступу
- види та структуру промов
- принципи ведення діалогу, дискусії та полеміки

Студент повинен вміти:

- правильно підготувати промову
- аргументувати основні тези свого виступу
- аналізувати промови
- володіти мистецтвом публічного виступу
- використовувати ефективні засоби встановлення контакту із аудиторією
- формулювати відповіді на запитання аудиторії.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу „Риторика” здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів над першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (курскових робіт), модульного контролю, складання заліку.

Лекція як провідна організаційна форма навчального процесу вводить в предметне поле риторики, знайомить із найбільш важливими проблемами риторичної науки (світової та вітчизняної), забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе студентам здобути цілісні знання з опорою на наукову спадщину світових та вітчизняних ораторів, а також на досягнення сучасної риторичної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал, подає його в навчально-орієнтованій інтерпретації.

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами першоджерел, посібників, підручників, поточних публікацій у друкованих та електронних ЗМІ, відеозаписів виступів видатних ораторів, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки, погляди, демонструють вміння та навички з підготовки, виголошення та аналізу промов на різні теми, вміння імпровізувати під час виступів в залежності від заявленої тематики.

Плани семінарських занять для студентів денної форми навчання всіх спеціальностей охоплюють 10 тем з курсу ”Риторика” і розраховані на 20 годин. Кожна тема спрямована на практичне застосування матеріалу лекційного курсу та знань з риторики, необхідних для підготовки, виголошення промов та їх обговорення. Плани семінарів не дублюють лекційного курсу, а конкретизують і доповнюють його завдяки практичній роботі – виступам студентів на задані теми перед аудиторією, вдосконалення рівня їхнього ораторського мистецтва.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук (ауд. 432). Крім того, бібліотека та навчально-методичний кабінет володіють фондами періодичних видань, ознайомлення з якими допоможе студентам актуалізувати отримані знання з риторики.

Під час роботи на семінарі студенти повинні продемонструвати свої знання та навички, вільно виступаючи перед аудиторією на задану тему із промовою, підготовленою за усіма законами риторики, відповівши на запитання аудиторії та проаналізувавши свою промову після виступу.

Високу оцінку студент отримує тоді, коли системно логічно висвітлює задану тему своїми словами, користуючись тезами до промови, відповідає на запитання, веде дискусію на високому рівні та здійснює аналіз власної промови згідно із законами риторики.

Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 5-10 хв. (в залежності від кількісного складу групи, адже кожен студент повинен встигнути виголосити свою промову) - як правило, перед аудиторією, але не з трибуни – для того, щоб оцінити не лише вербальну, а й невербальну компоненту виступу. Подальше обговорення виступу включає такі форми участі в семінарі: запитання, зауваження, доповнення, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв. Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево у понеділок о 15:20 в ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА. Якщо заняття з дисципліни проводить інший викладач, графік консультаційних занять доводиться ним до студентів на початку вивчення дисципліни.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Специфіка дисципліни вимагає акцентування на практичній роботі з оволодіння навичками ораторського мистецтва із застосуванням різних методів тренувань для розвитку та вдосконалення дикції. Окрім самостійних фонетичних тренувань шляхом вимовляння різних звуків, студентам рекомендується на кожне заняття вивчити 1-2 складні скоромовки.

Практичне заняття 1 Презентаційна промова

1. Підготувати і виголосити промову на тему “Чому я вирішив/ла стати юристом/політологом?”
2. Відповіді на запитання аудиторії. Обговорення виголошених промов.

Література:

Арредондо Лэни. Искусство деловой презентации. — Челябинск: Урал LTD, 1998.

Георгізова І. Л. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Судова риторика». - Черкаси : Видавництво ФОП ПП Попадюк С. В., 2015. 48 с.

Вандишев В. М. Зовнішній вигляд та особистість оратора // Риторика : екскурс в історію вчень і понять / В. М. Вандишев. – Київ, 2003. – С. 190-237.

Вандишев В.М. Риторика: екскурсія в історію вчень і понять: навч.посіб. / В.М.

Карнеги Д. Как выработать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично. — Днепропетровск, 1996.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Ментцель В. Риторика. Искусство говорить свободно и убедительно. — М.: АСТ-ЛТД, 2007

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Олійник, О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / О. Б. Олійник ; [М-во освіти і науки України]. – Київ : Кондор, 2010. – 166 с.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Шепель В. М. Имиджеология: секреты личного обаяния. — М.,1997.

Практичне заняття 2 **Інформаційна промова**

1. Підготувати і виголосити промову в інформаційному стилі (анонс, новина, оголошення тощо).
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

Вандишев В.М. Риторика: екскурсія в історію вчень і понять: навч. посіб. / В.М.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К.: Зоря, 2003.

Практичне заняття 3 **Мотиваційна промова**

1. Підготувати і виголосити промову, яка б мотивувала аудиторію до яких-небудь дій (сортувати сміття, кинути палити, провести позачергову толоку тощо).
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

Абрамович С. Д. Структура ораторського твору. Логічні та емоційні засади промови // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 5–172.

Введенська Л.А., Павлова Л.Г. Риторика для юристів: Уч. пос.- Ростов нД.: вид-во «Фенікс», 2011.-576с.

Давиденко В.В. Основи ораторського мистецтва та ділове спілкування сучасного спеціаліста: Навч. посіб. – Вінниця: О. Власюк, 2003. – 167 с.

Карнеги Д. Как выработать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично. — Днепропетровск, 1996.

Кинг Л. Как разговаривать с кем угодно... - М.: Альпина Пабlishер, 2015

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Олійник О. Б. Взаємодія оратора й аудиторії. Ознаки аудиторії. Контакт оратора й аудиторії // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 67–74.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.

Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять риторики. — К., 2006.

Сопер П.Л. Основы искусства речи. – М.: Издательство агентства «Яхтсмен», 1995.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Чалдини Роберт. Психология влияния. — СПб., 2000.

Шейнов В. П. Искусство убеждать. — М., 2000.

Практичне заняття 4 **Промова з метою змінити переконання**

1. Підготувати і виголосити промову, яка б стимулювала аудиторію змінити переконання (винести вирок на користь звинувачуваного, відмовитися від уживання м'яса, користуватися лише альтернативними джерелами енергії тощо).

2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

Введенська Л.А., Павлова Л.Г. Риторика для юристів: Уч.пос.- Ростов нД.: вид-во «Фенікс», 2011.-576с.

Данкел Ж., Парнхэм Э. Ораторское искусство - путь к успеху. - СПб.: Питер - Инфо, 1997. - 325 с.

Доценко Е. Л. Психология манипуляции: Феномены, механизмы и защита. М.: ТОО «Черо», 1996.

Дячок М.Г. Ораторське мистецтво правника. – Хмельницький: ХІРУП, 2001. – 218с

Ивакина Н.Н. Риторика для юристов: - М.: Юристь, 2003. – 357 с

Карнеги Дейл. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей-М.: Прогресс, 2010.- 720 с.

Кинг Л. Как разговаривать с кем угодно... - М.: Альпина Паблшер, 2015

Льюис Д. Язык эффективного общения. – М., 2005.

Мацько Л. І. Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 182–185.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Молдован В.В. Судова риторика. К.: ЮРИНКОМ, 2011.- 485с.

Олійник О. Б. Взаємодія оратора й аудиторії. Ознаки аудиторії. Контакт оратора й аудиторії // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 67–74.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Павлова К.Г. Психология спора: логико-психологические аспекты. - Владивосток: Вид-во ДВ ГУ, 2008. - 213 с.

Панкратов В. Н. Манипуляции в общении и их нейтрализация. — М., 2000.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К.: Зоря, 2003.

Сопер П.Л. Основы искусства речи. – М.: Издательство агентства «Яхтсмен», 1995.

Чалдини Роберт. Психология влияния. — СПб., 2000.

Шейнов В. П. Искусство убеждать. — М., 2000.

Шепель В. М. Имиджеология: секреты личного обаяния. — М., 1997.

Практичне заняття 5

Промова гіпотетичного лауреата Нобелівської премії

1. Підготувати і виголосити промову від імені гіпотетичного лауреата Нобелівської премії на будь-яку тему, що стосується галузі, в якій присуджена премія.

2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література

Абрамович С. Д. Структура ораторського твору. Логічні та емоційні засади промови // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 5–172.

- Баева О.А. Ораторское искусство и деловое общение: Учебное пособие. – М.: Новое знание, 2003.
- Кинг Л. Как разговаривать с кем угодно... - М.: Альпина Паблшер, 2015
- Льюис Д. Язык эффективного общения. – М., 2005.
- Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.
- Ментцель В. Риторика. Искусство говорить свободно и убедительно. – М.: АСТ-ЛТД, 2007.
- Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.
- Пиз А. Язык жестов. – М.: Дело, 1995. – 304 с. 3.2.9.
- Пиз А., Гарнер А. Язык разговора. — М., 2000.
- Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.
- Сопер П.Л. Основы искусства речи. – М.: Издательство агентства «Яхтсмен», 1995.

Практичне заняття 6 **Рекламна промова**

1. Підготувати і виголосити рекламну промову, промову для презентації послуги/продукту.
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

- Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація : підручник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. - Київ : Центр навч. літ., 2004. - 472 с.
- Анисимова Т.В., Гимпельсон Е.Г. Современная деловая риторика. – М., Воронеж, 2002.
- Арредондо Лэни. Искусство деловой презентации. — Челябинск: Урал LTD, 1998.
- Баева О.А. Ораторское искусство и деловое общение: Учебное пособие. – М.: Новое знание, 2003
- Карнеги Дейл. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей-М.: Прогресс, 2010.- 720 с.
- Кинг Л. Как разговаривать с кем угодно... - М.: Альпина Паблшер, 2015

- Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с
- Льюис Д. Язык эффективного общения. – М., 2005.
- Мацько Л. І. Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 182–185.
- Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. Посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.
- Ментцель В. Риторика. Искусство говорить свободно и убедительно. – М.: АСТ-ЛТД, 2007.
- Олійник О. Б. Взаємодія оратора й аудиторії. Ознаки аудиторії. Контакт оратора й аудиторії // Основи ораторської майстерності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ, 2010. – С. 67–74.
- Панкратов В. Н. Манипуляции в общении и их нейтрализация. — М., 2000.
- Пиз А. Язык жестов. – М.: Дело, 1995. – 304 с. 3.2.9.
- Пиз А., Гарнер А. Язык разговора. — М., 2000.
- Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.
- Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К.: Зоря, 2003.
- Сопер П.Л. Основы искусства речи. – М.: Издательство иностранной литературы, 1958
- Чалдини Роберт. Психология влияния. — СПб., 2000.
- Шейнов В. П. Искусство убеждать. — М., 2000.
- Шепель В. М. Имиджеология: секреты личного обаяния. — М.,1997.

Практичні заняття 7-9 (для спеціальності «Право») Судова промова

1. Підготувати і виголосити промови на тему “Вирубубання лісу під забудову” у ролі: прокурора; адвоката; підсудного.
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

- Бондаренко П.С. Судова промова. – Львів, 1972.
- Введенська Л.А., Павлова Л.Г. Риторика для юристів: Уч.пос.- Ростов нД.: вид-во «Фенікс», 2011.-576с.

Георгізова І. Л. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Судова риторика». Черкаси : Видавництво ФОП ПП Попадюк С. В., 2015. 48 с.

Дячок М.Г. Ораторське мистецтво правника. – Хмельницький: ХІРУП, 2001. – 218с

Ивакина Н.Н. Риторика для юристов: - М.: Юристь, 2003. – 357 с

Кони А.Ф. Искусство речи на суде // Избранные произведения. - В 2-х т. – Т.1. – М.: Политиздат, 1959. – С. 113 — 128.

Кони А.Ф. Приемы и задачи обвинения. Избранные произведения: В 2 т. – М., 1959.

Марченко О. В. Комунікативна культура юриста : навч. посібник. Дніпропетровськ : «Інновація», 2015. 200 с.

Матвиенко Е.А. Судебная речь. – Минск, 1972.

Михайловская М.Г., Одинцов В.В. Искусство судебного оратора. – М.,1981.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Молдован В.В. Судова риторика. К.: ЮРИНКОМ, 2011.- 485с.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Олійник О. Б. Правова риторика : навч. посіб. : для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник ; М-во освіти і науки України. - Київ : Кондор, 2010. - 166 с.

Олійник, О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / О. Б. Олійник ; [М-во освіти і науки України]. – Київ : Кондор, 2010. – 166 с.

Олійник О. Б. Юридична риторика. Теорія та практика : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Б. Олійник, В. В. Молдован ; М-во освіти і науки України. - Київ : Кондор, 2009. - 214 с.

Осипова Н. П., Воднік В. Д., Клімова Г. П. та ін. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. [Електронний ресурс] Видання друге. За ред. проф. Н.П. Осипової. Х.: Одісей, 2006. 144 с. URL : https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1AnCVQYRawDu_wWI6бухdXVKDIjKaE1Z (дата звернення : 03.08.2018).

Риторика: Загальна та судова. – К., 2002.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Руденко Р.А. Судебные речи и выступления / Под ред. АМ. Рекункова. – М., 1987.

Судебные речи: Сб./ Авт. – сост. Чудаков М.Ф. – Минск: Новое знание, 2002. – 780 с.

Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Практичне заняття 7 (для спеціальності «Політологія»)

Промова з прогнозуванням

1. Підготувати і виголосити промови на тему “Політичні прогнози для України на найближчі 20 років: виклики та перспективи”.

2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

Абрамович С. Д. Структура ораторського твору. Логічні та емоційні засади промови // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 5–172.

Демосфен. Речи. – Т. 1-3. – М., 1994.

Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с

Льюис Д. Язык эффективного общения. – М., 2005.

Марк Туллій Ціцерон. Про закони. Про державу. Про природу богів. – Пер. В. Литвинов. – 2020. – 393 с.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Олійник, О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / О. Б. Олійник ; [М-во освіти і науки України]. – Київ : Кондор, 2010. – 166 с.

Перегида Є.В. Політика енергоефективності та енергозбереження як чинник розвитку громадянського суспільства. Електронний науковопрактичний журнал S.P.A.C.E. 2017. Вип. 4. С. 33-37.

Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/

Перегида Є.В. Презентації лекцій з дисципліни «Політологія». URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2589> (дата звернення: 01.08.2019).

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Практичне заняття 8 (для спеціальності «Політологія») Презентація виборчої програми

1. Презентувати виборчу програму кандидата у депутати/політичної партії.
2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

Абрамович С. Д. Структура ораторського твору. Логічні та емоційні засади промови // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 5–172.

Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 р. №396-ІХ. Відомості Верховної Ради України. 2020. №7, 8, 9. Ст. 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 01.08.2020)

Демосфен. Речи. – Т. 1-3. – М., 1994.

Карнеги Дейл. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей.-М.: Прогресс, 2010.- 720 с.

Кинг Л. Как разговаривать с кем угодно... - М.: Альпина Паблишер, 2015

Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с

Кочубей Л.О. Виборчі технології: Навч. посібник.-К.: Український центр політичного менеджменту, 2008.

Льюис Д. Язык эффективного общения. – М., 2005.

Марк Туллий Цицерон. Про закони. Про державу. Про природу богів. – Пер. В. Литвинов. – 2020. – 393 с.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311с.

Недбай В.В. Сучасні політичні комунікації : медійно-технологічний аспект / В.В. Недбай. – Одеса: Фенікс, 2009. – С.328

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Олійник, О. Б. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. : [для студентів ВНЗ] / О. Б. Олійник ; [М-во освіти і науки України]. – Київ : Кондор, 2010. – 166 с.

Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/

Перегууда Є.В. Презентації лекцій з дисципліни «Політологія». URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2589> (дата звернення: 01.08.2019).

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Розвиток форм безпосередньої демократії в Україні: аналіз доцільності та перспектив застосування: аналіт. доп./ [Павленко І.А., Даниляк О.О., Макаров Г.В., Руденко А.В.].–Київ: НІСД, 2019.–65 с. – Режим доступу: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75228/mod_resource/content/1/Безпосередня_демократія_в_Україні_НІСД_2019.pdf (дата звернення: 01.08.2019).

Чалдини Роберт. Психологія впливу. — Спб., 2000.

Шейнов В. П. Искусство убеждать. — М., 2000.

Практичне заняття 9 (для спеціальності «Політологія») Політичні дебати

1. Підготувати і виголосити промову на тему Політичні дебати на тему “Світові загрози, які постають перед демократією”.
2. Дебати. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація : підручник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. - Київ : Центр навч. літ., 2004. - 472 с.

Гьофе Г. Демократія в епоху глобалізації. К.: ППС, 2007. 425 с.

Зарецкая Е. М. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. — М., 1998.

Здравомыслов А.Г. Социология конфликта. – М.: Аспект-Пресс, 1996.- С. 317.

Карнеги Дейл. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей-М.: Прогресс, 2010.- 720 с.

Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.

Льюис Д. Язык эффективного общения. – М., 2005.

Мацько Л. І. Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 182–185.

Ментцель В. Риторика. Искусство говорить свободно и убедительно. – М.: АСТ-ЛТД, 2007.

Недбай В.В. Сучасні політичні комунікації : медійно-технологічний аспект / В.В. Недбай. – Одеса: Фенікс, 2009. – С.328

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Освітній портал Київського національного університету будівництва і архітектури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: org2.knuba.edu.ua/

Панкратов В. Н. Манипуляции в общении и их нейтрализация. — М., 2000.

Перегида Є.В. Презентації лекцій з дисципліни «Політологія». URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2589> (дата звернення: 01.08.2019).

Перегудов С.П. Концепция мониторинговой демократии: к новым отношениям власти и общества // Полис. – 2012 – №6. – С. 55-67.

Політичні конфлікти в сучасній Україні: сутність, витоки, шляхи подолання. Курасівські читання // Записки ІПіЕНД. – 2008 – Вип. 41.- С. 266.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Розвиток форм безпосередньої демократії в Україні: аналіз доцільності та перспектив застосування: аналіт. доп./ [Павленко І.А., Даниляк О.О., Макаров Г.В., Руденко А.В.].–Київ: НІСД, 2019.–65 с. – Режим доступу: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75228/mod_resource/content/1/Безпосередня демократія в Україні НІСД 2019.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75228/mod_resource/content/1/Безпосередня_демократія_в_Україні_НІСД_2019.pdf) (дата звернення: 01.08.2019).

Тоффлер Э. Метаморфозы власти. – М.: «АСТ», 2002.

Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К.: Зоря, 2003.

Сопер Поль. Основы искусства речи. — М., 1995.

Стернин И.А. Практическая риторика.-М.: «Академия», 2008. -272 с.

Хантінгтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантінгтон. – К.: АСТ, 2006. – 576 с.

Чалдини Роберт. Психология влияния. — СПб., 2000.

Шейнов В. П. Искусство убеждать. — М., 2000.

Практичне заняття 10

Промова експромтом

1. Підготувати і виголосити промову на щойно задану тему експромтом.

2. Відповіді на запитання аудиторії. Аналіз та обговорення виступів.

Література:

Абрамович С. Д. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора. Зовнішня культура оратора // Риторика : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова ; М-во освіти і науки України. – Львів, 2001. – С. 173–208.

Зарецкая Е. М. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. — М., 1998.

Карнеги Дейл. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей-М.: Прогресс, 2010.- 720 с.

Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. — Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.

Мацько Л. І. Образ аудиторії. Подолання опору аудиторії // Риторика : навч. посіб / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. - Київ, 2003. – С. 182–185.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. К.: Кондор, 2010. 181 с.

Риторика: підручник/ Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 496 с.

Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К.: Зоря, 2003.

Сагач Г. М. Риторичний квітник: афористичний золотослів. — К., 2004. 63.

Сопер Поль. Основы искусства речи. — М., 1995.

Стернин И.А. Практическая риторика.-М.: «Академия», 2008. -272 с.

Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. — К., 1990.

Шепель В. М. Имиджеология: секреты личного обаяния. — М.,1997.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тема роботи може бути обрана із тих, що зазначені в робочій програмі дисципліни, або ж запропонована студентом - за умови її актуальності у контексті вивчення дисципліни. Після обрання теми індивідуального завдання студент складає план роботи. Рекомендується розпочинати підготовку до індивідуального завдання після того, як студент прослухає лекційний курс і зможе застосувати у роботі набуті знання. Попередній етап підготовки полягає у конспектуванні джерел та вивченні рекомендованої літератури з обраної теми, наступний - систематизацію та аналіз матеріалу. Фінальний етап передбачає підготовку основних положень роботи та формування висновків.

Структура індивідуального завдання:

- Зміст
- Вступ. У ньому має бути зазначена актуальність обраної теми, мета і завдання дослідження.
- Основна частина роботи
- Висновки
- Проблеми та перспективи подальшої розробки теми
- Список використаних джерел та літератури

Висновки студент повинен зробити відповідно до поставлених у вступі завдань. При використанні джерел та літератури у тексті дослідження повинні бути посилання на відповідні ресурси (у разі використання електронних ресурсів слід зазначати режим доступу).

Робота над індивідуальним завданням як різновид самостійної роботи спрямована на формування навичок опрацювання теоретичного матеріалу, вмінь аналізувати основоположні категорії дисципліни та виявляти взаємозв'язок між її головними поняттями.

Вимоги до оформлення індивідуальної роботи:

- 10-15 сторінок друкованого тексту або 18-20 сторінок тексту, написаного від руки;
- на першій сторінці зазначається тема і зміст роботи
- титульна сторінка оформляється за зразком

Тематика індивідуальних робіт:

Міфологія красномовства.

Ораторське мистецтво Стародавнього світу.

Оратори Давньої Греції: загальна характеристика риторичного ідеалу.

Оратори Гомерівської Греції.

Ораторське мистецтво Перікла.

Риторична майстерність Лісія.

Ораторське мистецтво Демосфена.

Ораторська спадщина Сократа.

Платон про предмет красномовства.

Внесок Аристотеля в теорії красномовства.

Риторика Стародавнього Риму.

Катон як оратор.

Марк Антоній Оратор.

Цицерон – великий римський оратор.

Гай Юлій Цезар – визначний політик, письменник, військовий полководець, засновник Римської імперії.

Ораторське мистецтво в епоху імперії Квінтіліана.

Загальна характеристика ораторського мистецтва в період Середньовіччя.

Українські майстри ораторського мистецтва: спільне та особливе.

Риторика Київської держави.

Мовотворчість Івана Вишенського.

Мовна спадщина Григорія Сковороди.

Риторика в Києво-Могилянській академії (Інокентій Гізель, Лазар Баранович, Іоаникій Галятовський, Антоній Радивиловський, Стефан Яворський).

Теорія красномовства Феофана Прокоповича.

Соціальне значення мистецтва красномовства.

Риторика як наука і навчальна дисципліна.

Основні розділи класичної риторики.

Стратегія і тактика промови.

Комунікативні ознаки мовлення.

Основні закони риторики.

Оратор і вимоги до нього.

Основні роди, види і жанри красномовства.

Логіка і емоції в промові.

Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора.

Типи промов.

Зовнішня культура оратора.

Різновиди судових промов, їх засади і функції.

Неориторика - традиції і новаторство.

Метафора і її значення в мові як стилістичної фігури.

Культура мови і сучасна риторика.
ЗМІ та їх роль у житті суспільства.
Гомілетика - церковне красномовство.
Парламентська культура сучасних ораторів.
Образ сучасного політичного оратора.
Мистецтво полеміки та дискусії.
Специфіка судової полеміки.
Роль ораторського мистецтва у кар'єрі юристів.
Теледебати як інструмент впливу на суспільство.
Роль інтернет-платформ у розвитку сучасної риторики.
Феномен відеоблогерів: риторичний аспект.
Вплив пандемії та актуальність ораторського мистецтва в онлайн-комунікаціях.

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Вивчення курсу в організаційному плані здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Рейтингова оцінка з дисципліни – це сума оцінок (балів) усіх видів навчання студентів, які передбачаються навчальною програмою. До них відносяться :

- відвідування лекцій і наявність та якість конспектів лекцій;
- відвідування семінарів та участь в них:
 - а) виступи з доповідями ,
 - б) доповнення доповідей,
 - г) вміння формулювати і ставити питання, вести дискусії
- написання та захист індивідуальних завдань.

Модульний контроль проводиться після завершення практичних занять і здійснюється за навчальними матеріалами, що розглядалися в курсі. Формою модульного контролю є письмові контрольні роботи, тестування та усне опитування студентів.

До модульного контролю допускаються студенти, які виконали усі види навчальних робіт, передбачених навчальною програмою.

Студенти, які не пройшли модульний контроль, не допускаються до підсумкового контролю (екзамену).

За дозволом деканату та за згодою кафедри окремі студенти (при наявності необхідної мотивації) можуть в додатковий час спробувати підвищити свій рейтинг модульного контролю.

При оцінюванні знань студентів використовується чотирибальна шкала оцінювання (5, 4, 3, 2), яка водночас приводиться у відповідність до європейської шкали оцінювання ECTS за таблицею:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	---	---

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання			Індивідуальне завдання	Сума балів
Змістові модулі				
1	2	3		
20	20	30	30	100

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

Предмет і завдання риторики.

Зв'язок риторики з іншими науками.

Роль ораторського мистецтва в житті суспільства.

Спадщина античних ораторів та її значення для сучасної риторики.

Сократ як один із засновників риторичного мистецтва.

Платон: філософ, оратор, письменник.

Внесок Аристотеля у розвиток риторичної науки.

Відмінності римської риторики від давньогрецької.

Цицерон – найвидатніший серед ораторів Давнього Риму.

Діяльність Гая Юлія Цезаря та її значення для європейської культури.

Квінтіліан як основоположник педагогічної риторики.

Видатні оратори Давньої Русі.

Внесок Ф.Прокоповича у розвиток вітчизняної риторики.

Праці М. Ломоносова про ораторське мистецтво.

Роль Києво-Могилянської академії в розвитку риторики.

Основні закони взаємодії оратора з аудиторією.

Значення культури мовлення для ораторської діяльності.

Сучасні вимоги до оратора.

Характеристика основних етапів підготовки до виступу.

Роль верба ліки та невербаліки у публічному виступі

Інтонаційно-виразні засоби ораторського мистецтва.

Психологічна культура і компетентність оратора.

Причини невдалих виступів та способи їх усунення

Загальні принципи побудови виступу.

Місце риторики у юридичній діяльності.

Етика ведення дискусії

Аргументація у публічному виступі.

Критичний аналіз промов як засіб вдосконалення ораторських навичок.

Майстерність промовця у політичному житті суспільства.

Ідеальний оратор минулого і сучасності – який він?

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.

2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методичне забезпечення

Підручники та базова література:

- Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика. – Львів, 2001.
- Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. — К., 1970.
- Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. — Львів, 1990.
- Баева О.А. Ораторское искусство и деловое общение: Учебное пособие. — М.: Новое знание, 2003.
- Бондаренко Г. Л. Національне соціально-побутове красномовство як особливий вид усного мовлення. — Умань, 2006.
- Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К., 1998.
- Бороздина Г. В. Психология делового общения: Учеб. пособие. — М., 1999.
- Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручн. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
- Вагапова Д. Х. Риторика в интеллектуальных играх и тренингах. — М., 1999.
- Вандишев В.М. Риторика: экскурс в історію вчень і понять: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2003. – 264 с.
- Введенская Л. А. Культура и искусство речи. Современная риторика. — Ростов н/Д, 1995.
- Гриненко Г. В. Хрестоматия по истории мировой культуры. — М., 1999.
- Гурвич С. С. та ін. Основи риторики. — К., 1978.
- Давиденко В.В. Основи ораторського мистецтва та ділове спілкування сучасного спеціаліста: Навч. посіб. – Вінниця: О. Власюк, 2003. – 167 с.
- Далецкий И. Б. Практикум по риторике. — М., 1996.
- Дебати: Навч. посіб. — К., 2001.
- Карнеги Д. Как овладеть навыками ораторского мастерства. М.; Минск; Франкфурт-на-Майне: Панпринт, 1997.
- Клюев Е. В. Риторика (Инвенция. Диспозиция. Элокуция). — М.: ПРИОР, 1999. — 272 с.
- Коваленко С. М. Сучасна риторика: Навчально-практичний посібник. — Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 184 с.
- Колотілова Н. А. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2007. – 232 с.
- Корняка О. Мистецтво гречності. — К., 1995.
- Кузнецов И. Н. Практикум по риторике: Учеб.-справ. Пособие. — Минск: Совр. слово, 2004. — 352 с.
- Культура української мови: Довідник / За ред. В. Русанівського. К., 1990.

Логика и риторика. Хрестоматия / Сост. В.Ф. Берков, Я.С. Яскевич. – Минск: Высшейш. шк., 1997

Маслюк В. П. Латиномовні поетики і риторики XVII першої половини XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні. К., 1983.

Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2003. – 311с.

Навчальний посібник з курсів «Основи риторики» і «Професійна риторика» / Укл. І. Гузенко. – Львів: ЛДУФК, 2006. – 76 с.

Михайличенко Н. А. Риторика. — М., 1993.

Огієнко (митр. Іларіон) Українська культура. К., 1918.

Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посібн. – К.: Центр учб. літератури, 2008. – 592 с.

Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 181 с.

Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009. – 170 с.

Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2010. – 166 с.

Павлова К.Г. Психология спора: логико-психологические аспекты. - Владивосток: Вид-во ДВ ГУ, 2008. - 213 с.

Павлова Л.Г. Спор, дискуссия, полемика. - М.: Просвещение, 2001. - 115с.

Панкратов В. Н. Манипуляции в общении и их нейтрализация. — М., 2000.

Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів, 2001.

Рождественский Ю. В. Теория риторики. — М.: Добросвет, 1999. — 482 с.

Сагач Г. М. Вибрані праці: У 5 т. — Рівне, 2006.

Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К.: Зоря, 2003.

Сагач Г. М. Золотослів. — К., 1993.

Сагач Г. М. Похвальне красномовство. — К., 1996.

Сагач Г. М. Риторика. – К., 2000.

Сагач Г. М. Словник-мінімум термінів красномовства. — К., 1992.

Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять риторики. — К., 2006.

Сагач Г. М. Словник термінів красномовства // Г. М. Сагач. Золотослів. — К., 1993. — С. 315–359.

Сагач Г. М. Храм Слова. — К., 2005.

Сопер П.Л. Основы искусства речи. – М.: Издательство иностранной литературы, 1958

Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет // Народознавство. 1997. № 38.

- Томан І. Мистецтво говорити. К., 1986
- Хазагеров Г.Г., Корнилова Е.Е. Риторика для делового человека: Учебное пособие. – 2-е изд. – М.: Изд-во Флинта, 2003.
- Чалдини Роберт. Психология влияния. — СПб., 2000.
- Чепіга І. П. Ораторське мистецтво на Україні в XVI-XVII ст. // Українська мова і література в школі. 1989. No 10. С. 64-68.
- Шейнов В. П. Искусство убеждать. — М., 2000.
- Шепель В. М. Имиджеология: секреты личного обаяния. — М., 1997.

Допоміжна література:

- Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Риторика: Навч. пос. – Львів, 2001.
- Айви А. Лицом к лицу: Практ. пособие для освоения приемов и навыков делового общения. — Новосибирск: ЭКОР, 1994.
- Алексеев Н.С., Макарова З.В. Ораторское искусство в суде. – Л., 1989.
- Анисимова Т.В., Гимпельсон Е.Г. Современная деловая риторика. – М., Воронеж, 2002.
- Арредондо Лэни. Искусство деловой презентации. — Челябинск: Урал LTD, 1998.
- Античные риторика. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978. – 352 с.
- Безменова Н.А. Очерки по теории и истории риторика. – М., 1991.
- Бельчиков Ю.А. Говори ясно и просто. – М., 1980.
- Бредемайер К. Черная риторика: Власть и магия слова / Пер. с нем. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004.
- Васильев А.К. Основы культуры речи. – М., 1990.
- Волков А.А. Основы риторика. – М., 2003.
- Герман М.А. Основы риторика. – К., 1988.
- Головин Б.Н. Основы культуры речи. – М., 1988.
- Гурвич С.С., Погорелко В.Ф., Герман М.А. Основы риторика. – К., 1988.
- Данкел Ж., Парнэм Э. Ораторское искусство — путь к успеху. — СПб., 1997.
- Діловий етикет. — К., 2000.
- Дебати: Навч. посіб. — К., 2001.
- Дороніна М. С. Культура спілкування ділових людей. — К., 1998.
- Доценко Е. Л. Психология манипуляции: Феномены, механизмы и защита. М.: ТОО «Черо», 1996.
- Дридзе Т.М. Язык и социальная психология. – М., 1980.
- Зарецкая Е. М. Риторика: Теория и практика речевої комунікації. — М., 1998.
- Золотослів: Хрестоматія до курсу риторика / Авт. - упоряд. Г.М. Сагач. – К.: РНМК, 1992. – 158 с.

- Зубенко Л. Г., Немцов В. Д. Культура ділового спілкування. — К., 2000.
- Иванова С.Ф. Специфика публичной речи. — М., 1978.
- Калиновий В.И. Политические процессы Ивана Франко и его товарищей. — Львов, 1967.
- Карнеги Д. Как выработать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично. — Днепропетровск, 1996.
- Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей.— Л.: Лениздат, 1992.
- Ковельман А.Б. Риторика в тени пирамид. — М., 1988.
- Козаржевский А.Ч. Античное ораторское искусство: Пособие к спецкурсу. — М., 1980.
- Кони А.Ф. Приемы и задачи обвинения. Избранные произведения: В 2 т. — М., 1959.
- Кононович-Горбацький Й. Оратор Могілянський //Філософська думка. — 1972. — №3.
- Корнилова Е. Н. Риторика — искусство убеждать. — М., 1998
- Кохтев Н. Н. Основы ораторской речи. — М., 1992.
- Леммерман Х. Учебник риторики. — М., 1997.
- Логика и риторика: Хрестоматія. — Минск, 1997.
- Кинг Л. Как разговаривать с кем угодно... - М.: Альпина Паблишер, 2015
- Куньч З. Й. Риторичний словник. — К., 1997.
- Кушнер М. Умение выступать на публике для „чайников”: Пер. с англ. — М., 2006.
- Лингвистический энциклопедический словарь. — М., 1990.
- Львов М. Ф. Риторика. — М., 1995; Мастера красноречия. — М., 1991.
- Льюис Д. Язык эффективного общения. — М., 2005.
- Мейстер Экхарт Духовные проповеди и рассуждения. — М., 1991.
- Ментцель В. Риторика. Искусство говорить свободно и убедительно. — М.: АСТ-ЛТД, 2007.
- Меш Г. Ш. 10 уроків ораторської майстерності тим, хто вчиться виступати публічно. — К., 1993.
- Минеева С.А. Полемика – диспут – дискуссия. — М., 1990.
- Михайличенко Н. А. Основы риторики: Учеб. пособие. — М., 1994.
- Морозов А. В. Психология влияния – СПб.: Питер, 2000.
- Мурашов А.А., Русецкий В.Ф. Культура речи: Практикум. — М.: Издательство Московского психолого-социального института, 2004.
- Неориторика: генезис, проблемы, перспективы: Сб. науч.- аналит. обзоров. — М., 1987.
- Об ораторском искусстве: Сб. изречений и афоризмов. — М., 1980.

- Овчинникова А. П. Пять шагов к хорошей речи. Речевая коммуникация: техника речи. — О.: ОКФА, 1997.
- Олефіренко Володимир. Княгиня риторики. — К., 2002.
- Ораторы Греции. — М.: Худ. Лит., 1985.
- Павлова Л.Г. Спор, дискуссия, полемика. — М., 1991.
- Панасиук А.Ю. Как победить в споре, или искусство убеждать. — М.: АСТ-ЛТД, 1998.
- Парыгин Б. Д. Анатомия общения: Учеб. пособие. — СПб., 1999.
- Пиз А. Язык жестов. — М.: Дело, 1995. — 304 с. 3.2.9.
- Пиз А., Гарнер А. Язык разговора. — М., 2000.
- Пономарів О. Д. Культура слова. — К.: Либідь, 2001.
- Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво // Прокопович Ф. Філософські твори. — В 3-х т. — Т.1. — К.: Наук. думка, 1979. — С. 103 — 433.
- Рождественский Ю. В. Теория риторики. — М., 1997.
- Сагач Г.М. Риторика. — Вид. 2-е, перероб. і доп. - К.: Видавничий дім „ЮРЕ”, 2000. — 567 с.
- Сагач Г. М. Слово животворяще. — К., 2000.
- Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації. — К., 2003.
- Сагач Г. М. Риторичний квітник: афористичний золотослів. — К., 2004. 63.
- Сопер Поль. Основы искусства речи. — М., 1995.
- Спанатій Л.С. Ораторське мистецтво. — Миколаїв, 1999.
- Сычев О. А. Обучение риторике в эпоху компьютеров: введение в опыт США. — М., 1991.
- Таранов П.С. Искусство риторики. — М., 2001.
- Томан Іржі. Мистецтво говорити. — К., 1996.
- Утченко С.Л. Цицерон и его время. — М., 1972.
- Хазагеров Г.Г., Лобанов И.Б. Риторика. — Ростов н/Дону, 2004.\
- Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. — М., 1970.
- Хміль І. Ф. Ділове спілкування. — К., 2004.
- Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. — К., 1990.
- Чак Є. Мовний етикет: «Щасливенько!» // Дивослово. — 1998. — № 10.
- Чарели Э. М. Учитесь говорить! Комплекс упражнений. — Свердловск, 1991.
- Чулінда Л. І. Риторична майстерність. — К., 2000.
- Шейнов В. П. Риторика. — Минск, 2000.
- Шеломенцев В. Н. Этикет и культура общения. — К.: Обериг, 1995.
- Щёкин Г. В. Визуальная психодиагностика. — К., 2003.
- Щёкин Г. В. Как эффективно управлять людьми: Психология кадрового менеджмента: Науч.-практ. пособие. — К., 1999.

Эрнст Отто. Слово предоставлено вам. — М., 1988.
Юри У. Преодолевая “нет”, или Переговоры с трудными людьми-
Ягер Дж. Деловой этикет: как выжить и преуспеть в мире бизнеса. —
М., 1994.

Джерела:

Александров А.Н. Риторика: Учебное пособие для вузов. — М., 1999.
Античная поэтика. — М., 1991.
Античные риторики. — М., 1978.
Аристотель. О софистических опровержениях: В 4 т. — М., 1978. —
Т.2.
Аристотель. Риторика. Античные риторики. — М., 1978.
Аристотель. Соч.: В 4 т. — М., 1978.
Ващенко Г. Г. Виховний ідеал. — Полтава, 1994.
Галятювський І. Ключ Розуміння. — К., 1985.
Демосфен. Речи. — М., 1954.
Иоанн Златоуст. Творения: В 12 т. — М., 1980. — Т. 1.
Квинтиллиан. Двенадцать книг риторических наставлений: В 2 ч. —
СПб., 1843. — Ч. I.
Лисий. Речи. — М., 1994.
Ломоносов М.В. Избранные философские произведения. — М., 1950.
Ломоносов М. В. Краткое руководство к красноречию // Полн. собр.
соч. — М.; Л., 1952 — Т. 7.
Марк Туллий Цицерон. Про закони. Про державу. Про природу богів.
— Пер. В. Литвинов. — 2020. — 393 с.
Павленко Ф.К. Речи. — М., 1990.
Платон: В 3 т. — М., 1970.
Платон. Діалоги. — К., 1995.
Плутарх. Порівняльні життєписи. — К., 1991.
Прокопович Ф. Про риторичне мистецтво // Ф. Прокопович.
Філософські твори. — К., 1979. — Т. 1.
Сковорода Г.С. Твори: В 2 т. — К., 1972.
Сперанский М. М. Правила высшего красноречия. — М., 1973.
Станиславский К. С. Моя жизнь в искусстве. — М., 1962.
Цицерон. Речи: В 2 т. — М., 1962.
Цицерон. Три трактата об ораторском искусстве. — М., 1972.

Интернет-ресурсы

Аристотель. Риторика / Пер. Н. Платоновой // Античные риторика. — М., 1978. — www.ritorika.igro.ru

Аверкий. Руководство по гомилетике. — М., 2001. — 143 с. — <http://www.klikovo.ru/db/book/head/874>

Вопросы теории и практики обучения профессиональной речи в современных публикациях и исследованиях. — <http://www.seun.ru/books/Books/KaFiP/Metod/orlov02/1.2.htm>

Корнилова Е. Н. Риторика — искусство убеждать. Своеобразие публицистики античной эпохи. — М.: Изд-во УРАО, 1998. — 208 с. — http://media.utmn.ru/library_view_book.php?chapter_num=14&bid=307

Курс лекцій з дисципліни «Риторика» [Електронний ресурс]. Уклад. Гольтер І.М. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2012. 46 с. URL : https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1An-CVQYPawDy_wWI66yxdXVKDIjKaE1Z (дата звернення : 03.08.2018).

Миртов. Живое слово. — http://www.orator.biz/?full=1&s=38&d_id=162

Пальцева Л. А. Материалы по истории Причерноморья в античную эпоху. Ч. 1: Исократ и Эсхин. — http://www.centant.pu.ru/centrum/publik/paltzeva/pal_0201.htm.
<http://filosof.historic.ru/books>.

Пекерская Е. М. Вокальный букварь. — http://www.orator.biz/?full=1&s=39&d_id=118

Цицерон М. Т. Три трактата об ораторском искусстве / Пер. с лат.Ф. А. Петовского, И. П. Стрельниковой, М. Л. Гаспарова; Подред. М. Л. Гаспарова. — М.: Науч.-издат. центр “Ладомир”, 1994. — 475 с. — www.ritorika.igro.ru

**ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет урбаністики та просторового планування
Кафедра політичних наук і права

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

З дисципліни «Риторика»

на тему: «Античні традиції ораторського мистецтва»

Виконав(ла):

студент(ка) групи:

(вказати шифр групи)

(вказати прізвище та ініціали)

Перевірів(ла):

(вказати посаду, прізвище та

ініціали викладача)

Київ 2020

Навчальне видання

РИТОРИКА

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для студентів
спеціальностей «Право» та «Політологія»

Укладачі:

ЄГОРОВ Владислав Володимирович

МЕДВЕДСЬКА Людмила Євгенівна